

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

« Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσοι τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ἀμελοῦμεν, ὅσῃν ὑπομένομεν βλάβην, ἔσῃν » πενίαν· οὐ γὰρ ἂν ποτε τῆς διὰ τῶν ἔργων ἐπιλαβώμεθα πολιτείας οἱ μὴδὲ αὐτοὺς τοὺς νόμους εἰδότες, καθ' οὓς πολιτεύεσθαι χρή. » Ὁρα ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθ. σειρά κεφ. ιγ'. στοίχ. 52 ἑρμηνεύων τὸ, « διὰ τοῦτο, πᾶς γραμματεὺς καὶ τὰ λοιπά ».

Τοῦ ἁγίου Μαξίμου.

« Πολλοὶ ἐσμεν οἱ λέγοντες, ὀλίγοι δὲ οἱ ποιοῦντες· ἀλλ' οὖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ὄφειλε νοθεύειν διὰ τὴν ἰδίαν ἀμέλειαν, ἀλλ' ὁμολογεῖν μὲν τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, μὴ ἀποκρύπτειν δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλήθειαν, ἵνα μὴ ὑπόδιοι γενώμεθα, μετὰ τῆς τῶν ἐντολῶν παραβάσεως, καὶ τῆς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ παρεξηγήσεως » (κεφ. πέ. τῆς δ'. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης. σελ. 329 τῆς Φιλοκαλ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Διάφοροι σύνοδοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν συνελεύσεις (1) ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους κατὰ τινὰς (2) ἐγέναν. Πρώτη μὲν ἐν ἔτει 33 ἢ 34 ἀπὸ Χριστοῦ περὶ ἐκλογῆς ἀποστόλου, ἀντὶ τοῦ προδότου Ἰούδα, ὅτε, προτεθέντων Ἰωσήφ καὶ Ματθίου, ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Μαθίαν. [Πράξ. α'.]. Δευτέρα δὲ, ὅταν μὲ τὸ νὰ ἦτο ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία τῶν πιστευσάντων, ὅσοι εἶχον χωράφια καὶ ἑσπῆτια, ἢ ἄλλο τι, ἐπώλουν αὐτὰ καὶ ἔφερον τὰς τιμὰς εἰς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, διὰ νὰ κυβερνοῦν τοὺς μὴ ἔχοντας. [Πράξ. δ'. 4.] Ἀγκαλὰ καὶ ἡ συνέλευσις αὕτη δὲν συμπεραίνεται φανερώς ἀπὸ τὸ κείμενον τῶν πράξεων. Τρίτη, ὅταν ἐδιαλέχθησαν οἱ ἑπτὰ διάκονοι διὰ νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὰς τραπέζας. [Πράξ. 5'. 2.] Τετάρτη, ὅταν ἀκούσαντες οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἐκ περιτομῆς ἀδελφοί, ὅτι ἐβάπτισεν ὁ Πέτρος τὸν ἐθνικὸν Κορνήλιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, διεφέροντο μὲ αὐτόν. [Πράξ. ια'. 1. 2.] Πέμπτη, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐσυνάχθησαν διὰ νὰ θεωρήσουν τὸ ζήτημα, ἂν οἱ μὴ περιτεμνόμενοι κατὰ τὸν νόμον Μωσέως πιστοὶ δὲν ἤμποροῦν νὰ σωθοῦν, καθὼς τοῦτο ἐλεγόντινες καταβάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἀντιόχειαν. Τὴν ὁποίαν ταύτην, κυρίως σύνοδον καὶ συνέλευσιν τῶν Ἀποστόλων πρέπει νὰ ὀνομάζῃ κάθε κριτικὸς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παράδειγμα, καὶ πρωτότυπον τῶν μετὰ ταῦτα συνόδων, ἐπειδὴ περιέχει καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τῶν συνόδων· « ἐξανέστησαν γὰρ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων, λέγοντες, ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς » [Πράξ. ιε'. 5.] (ἰδοὺ ἡ ἔρις καὶ ἡ φιλονεικία, δι' ἣν ἡ σύνοδος ἐχρειάζετο)· « συνήχθησαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι » [Αὐτόθ. 6.] (ἰδοὺ ἡ σύνοδος καὶ ἡ συνέλευσις ὀνομαστί λεγομένη)· « πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης, » [Αὐτόθ. 7.] (ἰδοὺ ἡ προηγουμένη ἔρευνα δι' αὐτήν)· « τότε ἔδοξε τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. » [Αὐτόθ. 22.]. Καὶ « ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν » [28.] κ. τ. (ἰδοὺ ἡ ψῆφος καὶ ἡ ἀπόφασις). Ἐγένετο δὲ ἡ συνέλευσις αὕτη μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ ἔτει 17. Ἑκτη συνέλευσις τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο ἐν ἔτει 56 ἢ 58, ὅταν, εἰσελθόντος τοῦ Παύλου πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, « παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν ἅπαντες οἱ πρεσβύτεροι ». [Πράξ. κά. 18.] Τινὲς δὲ θέλουσι νὰ ἐγινε καὶ ἄλλη συνέλευσις τῶν Ἀποστόλων ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἣτις ἐξέθετο κανόνας θ', καθὼς σημειώνουσι μερικοὶ Δυτικὸι πατέρες (περὶ οὗ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ πέ. ἀποστολικοῦ), καὶ ἄλλαι ἀκόμα, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ μεγαλωτά-

(1) Εἶπα συνελεύσεις μᾶλλον, διατι ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ ἐν Φλωρεντία συνόδῳ ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς Λατίνους, ἡμεῖς συνέλευσιν τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζομεν καὶ ὄχι σύνοδον, καθὼς Σιλβέστρος ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης γράφει, τμήμα 5'. κεφ. 5'. καὶ ὀρθῶς ὁ σοφώτατος ἀπεκρίθη· σύνοδος μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ τῶν τῆς ἐκκλησίας λογάδων, ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ κλιμάτων τῆς γῆς, εἰς μίαν τινὰ πόλιν συλλογῆ· συνέλευσις δὲ, ἡ αὐτῶν ταύτων ἐν βῆτῃ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ τόπου καὶ χρόνου συμπαραουσίας.

(2) Ὁ Δοσιθεὸς ἀπὸ σελ. 14. ἕως 18 τῆς Δωδεκαβίβλου ἀναφέρει ταύτας. Ὁμοίως καὶ ὁ Σπυρίδων ἀρχιεπίσκοπος ὁ Μίλιας ἐν τῇ σελ. 1015. τοῦ β'. τόμου τῆς συλλογῆς τῶν συνόδων ἀντολεῖ παρὰ τοῦ Δοσιθεοῦ ταύτης ἐρανοθεῖς. Πλὴν καὶ εἰ δύο ἀτάκτως περιέχουσι τὰς συνελεύσεις τῶν Ἀποστόλων ταύτας κατὰ τὸν ἀριθμὸν. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς, ἀκολουθήσαντες μᾶλλον εἰς τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων τῶν ἀποστολικῶν πράξεων, εἰς τὴν αὐτὰς καλλιτέραν ἐστρώσαμεν, τὸν ἀριθμὸν ἐναλλάξαντες.

τη καὶ ἀξιόλογος συνέλευσις, λεγούσιν οἱ Δυτικοὶ, νὰ ἐγίνεν ἐν ἔτει 44, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι ἐμελλον νὰ χωρισθοῦν ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Εἰς τὴν ὁποίαν ἐσύνηταν καὶ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως (περὶ οὗ ἔρα τὴν β'. ὑποσημείωσιν τοῦ α. τῆς σ'.) τὸ λεγόμενον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Τούτων οὕτως εἰρημένων, εἰς ποίαν συνέλευσιν ἀπὸ αὐτὰς ἐξέδωκαν διὰ τοῦ Κλήμεντος οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι τοὺς παρόντας πε' Κανόνας αὐτῶν, κάμμιαν ἀκριβῆ εἶδησιν περὶ τούτου ἢ ἀρχαιότης δὲν μᾶς ἐπαρέδωκε στοχαστικῶς (1)· ὅμως ἤμπορεῖ νὰ εἰπῆ τινὰς, ὅτι ἐδιώρισαν τούτους κατὰ τὴν ῥηθείσαν ἐκείνην μεγαλωτάτην καὶ ἀξιόλογον αὐτῶν συνέλευσιν, ὅταν ἐμελλον νὰ χωρισθοῦν καὶ νὰ διασπαροῦν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ αἰρετικοὶ, ἴσως δὲ καὶ τινες ἀπὸ τοὺς Δυτικοὺς (εἶπα δὲ ἴσως, ὅτι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἀντωνίου Φορέστου Γεζουβίτου, ἐν τῇ περὶ τῆς ἱερωσύνης προπαρασκευῆ, ἢ ἐν Τριδέντῳ αὐτῶν οἰκουμενικῇ σύνοδος ἐκύρωσεν ἅπαντας τὸν ἀριθμὸν πέ. ἐλεγχόμενοι εἰς τὰς καινοτομίας αὐτῶν ἀπὸ τοὺς παρόντας Κανόνας, ἀνοίγουσι τὰ στόματα κατ' αὐτῶν, λέγοντες, ὅτι δὲν εἶναι ἢ ὅλοι ἢ μερικοὶ γνήσιοι Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Ἡμεῖς μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐσπουδάσαμεν νὰ τοὺς περιφράξωμεν μὲ χιλίους θυρεοὺς, καὶ μὲ ὄλας τὰς βολίδας τῶν δυνατῶν, κατὰ τὸ ἄσμα, ἵνα καὶ ἀπὸ αὐτὴν μόνην τὴν θεωρίαν τοῦ πλήθους τῆς πανοπλίας φοβῆται ἀπὸ μακρόθεν κάθε πολέμιος. Τὸ λέγω φανερώτερα. Ἐπιμελήθημεν νὰ εὕρωμεν, ποῖοι μὲν Κανόνες συνόδων βεβαιούσιν τοὺς ἀποστολικούς τούτους Κανόνας αὐτολεξεί, ποῖοι δὲ βεβαιούσιν αὐτοὺς μὲ μόνον τὸ ὄνομα, ἀποστολικοί.

Καὶ οἱ μὲν αὐτολεξεί βεβαιούμενοι εἶναι οὗτοι·

Ὁ ε'. ἀποστολικὸς ἀπὸ τὸν ιγ'. τῆς σ'.

Ὁ ιζ'. καὶ ιη'. ἀπὸ τὸν γ'. τῆς σ'.

Ὁ κβ'. καὶ κγ'. ἀπὸ τὸν η'. τῆς α. καὶ β'.

Ὁ κς'. ἀπὸ τὸν ς'. τῆς σ'.

Ὁ κζ'. ἀπὸ τὸν θ'. τῆς α. καὶ β'.

Ὁ κθ'. ἀπὸ τὸν ε'. τῆς ζ'.

Ὁ λ'. ἀπὸ τὸν γ'. τῆς ζ'.

Ὁ λδ'. ἀπὸ τὸν θ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ὁ λη'. ἀπὸ τὸν ιβ'. τῆς ζ'.

Ὁ μ'. ἀπὸ τὸν κδ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ὁ μα'. ἀπὸ τὸν κέ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ὁ νγ'. ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς ζ'.

Ὁ ξδ'. ἀπὸ τὸν νέ. τῆς σ'.

Ὁ ογ'. ἀπὸ τὸν ι. τῆς α. καὶ β'.

Οἱ δὲ μὲ τὸ ὄνομα μόνον Ἀποστολικοί, εἶναι οὗτοι·

Ὁ ιβ'. ιγ'. καὶ ις'. ἀποστολικοί, ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, ἣν ἐπιστέλλει πρὸς Ἀλέξανδρον Κωνσταντινουπόλεως (παρὰ Θεοδωρήτ. Βιβλ. α. κεφ. δ'. ἢ παρ' ἄλλοις γ'. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας).

Ὁ ιδ'. καὶ ιε'. ἀποστολικὸς ἀπὸ τὸν ιε'. τῆς α. ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν ὁποῦ στέλλει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος πρὸς τὸν Εὐσέβιον Καισαρείας (παρ' Εὐσεβίῳ ἐν τῇ ζωῇ Κωνσταντίνου Βιβλ. γ'. κεφ. νθ'. καὶ ξ'. ἢ παρ' ἄλλοις ξά.).

Ὁ λδ'. καὶ λε'. ἀπὸ τὸν η'. τῆς γ'.

Ὁ δ'. ἀπὸ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει πραχθέντα συνοδικὰ ὑπομνήματα περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἧτοι ἀπὸ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοπικὴν σύνοδον, περὶ ἧς ὄρα μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ.

Οἱ πε' ἀποστολικοὶ ἅπαντες βεβαιοῦνται ἀπὸ τὸν β'. τῆς σ'. καὶ ἀπὸ τὸν α. τῆς ζ'. καὶ ἢ σ'. δὲ καὶ ρζ'. Ἰουστιανιάνειος Νεαρά, βεβαιούσαι τούτους, λέγουσι· «Τοῦτο δὲ ἐσεσθαι πιστεύομεν, εἴπερ ἢ

(1) Εἶπα στοχαστικῶς, καὶ ὄχι βεβαίως, διατι ὁ ἅγιος Μελέτιος (λόγ. περὶ ἀζύμων) φέρων εἰς μαρτυρίαν τὸν περὶ τῶν ἀζύμων ἀποστολικὸν Κανόνα λέγει, ὅτι ὁ Κλήμης ἔγραψε τοὺς ἀποστολικούς Κανόνας, προσταγῇ Πέτρου καὶ Παύλου, (ὅτι δὲ ἡ αὐτὴ φράσις τῶν ὑπὸ τοῦ Κλήμενος γραφεισῶν ἀποστολικῶν Διαταγῶν σώζεται καὶ εἰς τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνας, βεβαιότατα θέλει τὸ συνομολογήσει κάθε Κριτικὸς ἐξ ἀπλῆς μόνης ἀναγνώσεως) ἀλλὰ καὶ Γεώργιος ὁ Σουγδουρῆς, εἰς τὰς περιόδους Πέτρου καὶ Παύλου λέγει, ὅτι, ἐνωθέντες ἐν Ἀντιοχείᾳ Πέτρος καὶ Παῦλος, τοὺς ἀποστολικούς τούτους κανόνας ἐποίησαν.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος Κλήμης γράφει ἐν τῷ πε'. ἀποστολικῷ τὸ ἐδικὸν του ὄνομα. Ἦτο δὲ ὁ Ἅγιος Κλήμης ὄχι μόνον μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καθὼς ἀναφέρει ἡ πρὸς Τραλλησίους ἐπιστολὴ Ἰγνατίου τοῦ Θεοφύρου λέγουσα «Ἀνέγκλητος καὶ Κλήμης Πέτρω» (λειτουργοῦντες) χρηματίσας ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης, ἢ ἀμέσως μετὰ τὸν Πέτρον ἢ τέταρτος, μετὰ Πέτρον δηλαδὴ καὶ Λίνον καὶ Κλητὸν, ἢ Ἀνάκλητον, ἢ Ἀνέγκλητον. Ἀλλὰ καὶ μαθητὴς Παύλου, ὡς τοῦτο δηλοῖ ἡ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου λέγουσα· «Μετὰ καὶ Κλήμεντος, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου.» (κεφ. δ'. 3.).

» τῶν ἱερῶν Κανόνων παρατήρησις φυλάττοιτο, ἣν οἱ τε δικαίως ὑμνούμενοι καὶ προσκυνητοὶ καὶ αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ λόγου παραδεδώκασιν Ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐφυλάξαντο καὶ «ὕφηγῆσαντο».

Μέμνηται αὐτῶν καὶ ὁ Θεοδοσίος καὶ Οὐαλεντινιανὸς ἐν τῇ σάρκα, φερόμενοι κατὰ Εἰρηναίου ἐπισκόπου Τύρου (ὄρα Δοσίθε. σελ. 610 τῆς Δωδεκαβίβ.). Βεβαιούσι δὲ τούτους καὶ οἱ τῶν Κανόνων ἐξηγηταί, ὁ Ζωναρᾶς, λέγων, ὁ Βαλσαμῶν, Ἀλέξιος ὁ Ἀριστηνός, Συμεὼν ὁ Μάγιστρος καὶ Λογοθέτης, ὁ Ἱερομόναχος Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις, Ἰωσήφ ὁ Αἰγύπτιος καὶ ὁ Φώτιος Βεβαιῶ δὲ τούτους καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, λέγων «Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστ. διὰ Κλήμεντος (βιβλ. δ' κεφ. 18 περὶ ὀρθ.) πέ». Κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστ. λέγει καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεὺς ἐν τίτλ. ν', καὶ Ἰωάννης ὁ ἀπὸ Σχολαστικῶν ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ προομίῳ τῆς συλλογῆς τῶν Κανόνων, οὕτω λέγει «Οἱ μὲν ἅγιοι τοῦ Κυρίου μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι πέ διὰ Κλήμεντος Κανόνας ἐξέθεντο». Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι οἱ Κανόνες τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅχι μόνον εἶναι σύμφωνοι κατὰ τὸ νόημα μὲ τοὺς ἀποστολικούς, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρα ῥητὰ ἐξ αὐτῶν περιέχουσι διεσπαρμένα. Ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος τῶν ἀποστολικῶν Κανόνων εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸ νόημα συμφωνία καὶ παραλληλία τῶν λοιπῶν Κανόνων, τὸσον συνοδικῶν, ὅσον καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέρων, ἧτις φαίνεται ἐν ἐκάστῳ ἀποστολικῷ εἰς τὸ παρὸν Βιβλίον. Δύσκολον μὲν εἶναι, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι ἀπὸ ταύτομάτου καὶ κατὰ τύχην ἐσυμφώνησαν μὲ αὐτοὺς τόσαι σύνοδοι οἰκουμενικαὶ, τόσαι τοπικαὶ, καὶ τόσοι κατὰ μέρος Πατέρες. Καὶ ἐξ ἐναντίας πάντῃ εὐκολώτατον εἶναι νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι τόσοι καὶ τόσοι Κανόνες, ἔχοντες ἔμπροσθεν αὐτῶν τοὺς ἀποστολικούς τούτους, ὡσὰν τόσα πρωτότυπα παραδείγματα καὶ θεμέλια βασιμώτατα, κατὰ μίμησιν ἐσυμφώνησαν μὲ αὐτοὺς καὶ ἐπάνω αὐτῶν ἐποικοδομήθησαν.

ΟΙ ΠΕ' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΩΝ

ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΙΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΚΟΙΝΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ ΤΑΥΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ

ΚΑΝΩΝ Α'.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

χειροτονείσθω υπό 'Επισκόπων δύο ή τριῶν (1).

|| Τῆς α'. δ'.
Τῆς ζ'. γ'.

Ἑρμηνεία

Η λέξις 'Επίσκοπος πρῶτον μὲν καὶ κυρίως ἀποδίδεται, παρὰ ταῖς θεῖαις καὶ ἀγίαις Γραφαῖς, εἰς τὸν τὰ πάντα ἐφορῶντα καὶ ἐπισκοποῦντα Θεόν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἰω³ λέγων· «Αὕτη ἡ μερίς ἀνθρώπου ἀτεβοῦς παρὰ Κυρίου. Καὶ κτήμα ὑπαρχόντων αὐτῷ παρὰ τοῦ 'Επισκόπου», (ἡτοι τοῦ Θεοῦ) (κεφ. κ'. 29.). Καὶ πάλιν, «Ἡ δὲ ἐπισκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα». (ι'. 12.). Καὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς λέγει ὁ ἐν 'Αποστόλοις Κορυθαῖος Πέτρος περὶ αὐτοῦ· «Ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ 'Επίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν» (α'. Πέτρ. β'. 25.). Δεύτερον δὲ καὶ κατὰ χάριν ἢ φωνὴ αὕτη ἀποδίδεται εἰς τοὺς ὑπὸ Θεοῦ ψηφισθέντας, καθὼς λέγει περὶ τοῦ 'Ελεάζκρ ὁ ἴδιος Θεός· «'Επίσκοπος 'Ελεάζκρ υἱὸς 'Ααρῶν τοῦ ἱερέως.» (Ἀριθμῶν δ'. 16.). Καὶ πρὸς Ἰεζεκιήλ λέγει ὁ Θεός· «Γιὰ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ.» (γ'. 12.)· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, 'Επίσκοποι ὀνομάζονται ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ, τόσον οἱ τῶν ἐσω-

|| Τῆς ἐν 'Αντιοχείας ιθ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ιβ'. τῆς ἐν Σαρδ. ς'. τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α'.

(1) Ὁ Ῥώμης Ἀνάκλητος λέγει, ὅτι ὁ α'. οὗτος Κανὼν εἶναι λόγος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ ὅτι, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Κανόνος τούτου, ἐχειροτόνησαν τὸν ἀδελφόν τὸν Ἰάκωβον οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι, ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Καὶ ἀγκαλὰ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει, ὅτι· ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ὁ Κύριος. Ἀλλ' ἴσως ὁ μὲν Κύριος ἐψήφισεν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων (τῆς κατὰ Χρυσόστομον χειροτονίας ἀντὶ ψήφου ἐκλαμβανομένης), οἱ δὲ τρεῖς Ἀπόστολοι, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς θείας ἱεροτελεστίας ἐχειροτόνησαν αὐτὸν ὡς καὶ ὁ Δοσίθεος μαρτυρεῖ ἐν σελ. 3 τοῦ α'. βιβλ. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων. Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Ἐπίσκοπος χειροτονεῖται ἀπὸ τρεῖς ἢ δύο Ἐπισκόπους, ὁ δὲ Πρε-

σβύτερος καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοὶ, ἀπὸ ἑνα καὶ μόνου; πιθανόν ἐστίν, ὅτι τοῦτο νὰ ᾖναι τὸ ἐσωτερικόν, καὶ μᾶλλον ἐγγύτερον αἰτίον. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστολον τὸ ἕλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται (ἰβρ. ζ'. 7', ὅπερ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἱερωσύνης εἴρηται) εἰς μὲν τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου, ἐλάττονος ὄντος χειροτονίαν, ἀρκεῖ εἰς καὶ μόνος Ἐπίσκοπος, ὡς κρείττων καὶ ὑπερβάθμιος ὁμολογουμένως ἐκείνου ὢν· εἰς δὲ τὴν τοῦ Ἐπισκόπου, ὀμοταγοῦς καὶ ὁμοβάθμιου ὄντος, καὶ οὐχὶ ἐλάττονος, οὐκ ἀρκεῖ εἰς μόνος Ἐπίσκοπος, ὡς ὁμοβάθμιος καὶ μὴ κρείττων ἐκείνου ὢν. Ἴνα οὖν τὸ κρείττον τὸ ἕλαττον εὐλογῆσθαι, δύο ἢ τρεῖς τὸν ἑνα χειροτονοῦσιν. Ἐπειδὴ ὁμολογουμένως, ἀγαθὰ ἴσται κρείσσονες, οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἑνα εἰσὶν, ὡς λέγει Σολομών. [Ἐκκλ. δ'.

E.γ.Δ της Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τερικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων καὶ πραγμάτων ἐπιτηρηταὶ καὶ φύλακες, καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ τοῦ ἀνωτέρου Ἐλεάζαρ, ὅτι εἶχε τὴν ἐπισκοπὴν ὅλης τῆς σκηνῆς (Ἀριθ. δ'. 16.), καὶ περὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδαὲ ὅτι κατέστησεν Ἐπισκόπους εἰς τὸν οἶκον Κυρίου. «Καὶ ἔθηκεν ὁ ἱερεὺς ἐπισκόπους εἰς τὸν οἶκον Κυρίου» (δ'. Βασιλ. ιά. 18.), ὅσον καὶ οἱ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων καὶ Διοικήσεων ἐπιτηρηταὶ, καθὼς γέγραπται· «Ὁργίσθη Μωϋσῆς ἐπὶ τοῖς Ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους» («Ἀριθμ. λά. 14.）」 οὐδεὶς ὅμως ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους ἐψηφίσθη ἢ ὀνομάσθη Ἐπίσκοπος, ζῶντος ἐπὶ γῆς τοῦ Κυρίου, τοῦ μόνου ὄντος Ἐπισκόπου τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐξουσίαν εἶχον τοῦ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. (Ματθ. α'. Μάρκ. γ'.) Μετὰ δὲ τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐξανάστασιν καὶ ἀνάληψιν, ἀποσταλέντες οὗτοι παρ' αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Πατρὸς, εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, καὶ πᾶσαν λαβόντες ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν καὶ πάντα τὰ χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, ὅχι μόνον τὸ ἀποστολικὸν εἶχον ὄνομα ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτὸ, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἱερὸς Ἐπιφάνιος, αἰρ. κζ'. «Πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ Ἐπίσκοποι.» Ὡσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, καθὼς βεβαιώσιν οἱ Πατέρες. «Διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων ἢ δύο διώρισαν νὰ χειροτονοῦνται οἱ κατὰ πόλεις Ἐπίσκοποι. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι κατὰ χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Κλήμης, ἐπιστ. α. πρὸς Κορινθ. «Καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι, εἰς Ἐπισκόπους καὶ Διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν.» Ὅθεν καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, γράφων πρὸς τοὺς ἐν Τράλλεσι πιστοὺς παραγγέλλει· «Αἰδεῖσθε δὲ καὶ τὸν Ἐπίσκοπον ὑμῶν, ὡς Χριστὸν, καθ' ὃ ὑμεῖν οἱ μακάριοι διατάξαντο Ἀπόστολοι.» Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς λέξεως Ἐπίσκοπος. Ἡ δὲ λέξις χειροτονία ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῆς τείνω, ἧτοι ἐξαπλώνω τὰς χεῖρας, καὶ ἔχει δύο σημαίνοντα· διότι χειροτονία ὀνομάζεται καὶ ἡ ψῆφος καὶ ἐκλογὴ ἀπλῶς τινος ἀξιώματος, ἡ ὁποία ἐγένετο μὲ τὴν ἐκτασιν τῶν τοῦ δήμου χειρῶν, κατ' ἐκεῖνο τὸ Δημοσθενικόν· «Κὰν οὐτινακοῦν χειροτονήθητε στρατηγόν.» [Λόγ. α. κατὰ Φιλίππ.] Καὶ μάλιστα κατὰ τὸ πάλαι τῆς Ἐκκλησίας ἐπικρατήσαν ἔθος, ὅτε ἀνεμποδίστως τὰ πλήθη συναγόμενα ἐχειροτόνουν, ἧτοι ἐψήφισον, διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν τοὺς ἀρχιερεῖς, ὡς λέγει ὁ Ζωναρῆς, κὲν ἔπειτα τοῦτο ἢ ἐν Λαοδικεῖα σύνοδος, ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτῆς Κανόνι ἠκύρωσεν, εἰπούσα· «Ὅτι οὐ δεῖ τὰς χειροτονίας, ἧτοι τὰς ψῆφους, ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι.» Χειροτονία δὲ τὴν σήμερον ὀνομάζεται ἢ διὰ τῶν εὐχῶν καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος γινομένη τοῦ ἀρχιερέως ἱεροτελεστία, βάλλοντος ἐν ταύτῳ καὶ τὴν χεῖρά του ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ χειροτονουμένου, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο· «χ ε ἱ ρ α ς τ α χ ε ὡ ς μ η δ ε ν ἰ ἐ π ι τ ῖ θ ε ι.» Καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα τοῦτο τοῖς ὅλοις γνωριμώτατον. Ὅριζι λοιπὸν ὁ Κανὼν οὗτος, ὅτι κάθε Ἀρχιερεὺς (εἴτε Μητροπολίτης εἶναι δηλ. ἢ Ἀρχιεπίσκοπος ἢ Ἐπίσκοπος) ἄς χειροτονῆται ἀπὸ δύο Ἐπισκόπων ἢ τρεῖς. (1) Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου εἶναι προθύστερον· τὸ γὰρ ἀσχημάτιστον καὶ ἀπλούστερον ἦτο, ἂν οὕτως ἔλεγεν· Ἐπίσκοπος χειροτονεῖσθαι ὑπὸ ἐπισκόπων τριῶν ἢ (τὸ ὀλιγώτερον) δύο. Οὕτως αἱ τῶν Ἀποστόλων διαταγαὶ ἀσχηματίστως τὸν αὐτὸν Κανὼνα ἐξέθεντο, λέγουσαι· «Ἐπίσκοπον δὲ προστάσσομεν χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τριῶν Ἐπισκόπων, ἢ τὸ γοῦν ἔλαττον ὑπὸ δύο.»(2).

Συμφωνεῖα.

«Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα Κανὼνα καὶ διάφοροι ἄλλοι Κανόνες νομοθετοῦσι. Πρέπει μὲν γὰρ ἢ ὅλοι οἱ τῆς Ἐπαρχίας ἐπίσκοποι (κατὰ τὸν δ'. τῆς α. καὶ γ'. τῆς ζ'. καὶ ιθ'. Ἀντιοχείας,) ἢ πολλοὶ (κατὰ τὸν ιγ'. τῆς Καρθαγ.) νὰ συνάγωνται καὶ νὰ χειροτονοῦσι τὸν Ἐπίσκοπον. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο εἶναι δύσκολον, τὸ ὀλιγώτερον πρέπει νὰ τὸν χειροτονοῦσι τρεῖς, καὶ οἱ λοιποὶ νὰ γίνωνται σύμφηφοι εἰς τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ διὰ τῶν γραμμάτων τους. Βεβαιῶν δὲ τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον ὁ νή. τῆς ἐν Καρθαγ. λέγει, ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήσεται, ἵνα ὅχι ὀλιγώτεροι (3) ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἐπισκόπους ἀρκέσωσιν εἰς χειροτονίαν Ἐπισκόπου, ὅ, τε Μη-

(1) «Οἱ δὲ χειροτονοῦμενοι Ἐπίσκοποι πρέπει νὰ ᾖναι προβεβηκότεροι τὴν ἡλικίαν, δηλαδὴ ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ πενήντα χρόνων. Ἐξω μόνον, ἂν εἰς ἐπαρχίαν μικρὰν προβεβηκῶς τις δὲν κεύρισκεται, κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς διαταγ. βιβλ. β'. κεφ. α'. καὶ κατὰ νβ'. ἐπιστολ. τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, ἢ καὶ ὑπὲρ τὸν τριακοστὸν ἔτος, κατὰ τὴν ρλζ'. Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ.»

(2) Ὅριζεται δὲ ὁ Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸν Λέοντα καὶ Κωνσταντίνου τὰς βασιλεῖς οὕτω· «Ἐπίσκοπός ἐστιν ἐπιτηρητῆς καὶ ἐπιμελητῆς πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, δυνάμιν ἔχων τελεστικὴν, Πρεσβυτέρου, Διακόνου καὶ Ἀναγνώστου καὶ Ψάλτου καὶ Μοναχοῦ. Ἴδιον δὲ ἔχει τὸν Ἐπίσκοπον, τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαιρομένων. . . . Καὶ προκινδυνεύειν τοῦ ποιμνίου, καὶ τὴν ἐκείνων στενοχωρίαν, οἰκίαν ὀδύνην ποιεῖσθαι» (ἐκλογ.

ἐπίτλ. ἢ σελ. 92. τοῦ β'. τοῦ Γιοῦρ.) Μητροπολίτης δὲ διὰ τοῦτο καλεῖται ὁ Ἐπίσκοπος, κατὰ τὸν Φιλαδελφείας Γαβριὴλ («ἐν τῷ περὶ ἱερωσύν.») διὰ τὸ εἶναι ὡς Μήτηρ τῆς πόλεως του, «τὴν ὁποῖαν χρεωστὴ νὰ τρέφῃ καὶ πνευματικῶς μὲ τὰς διδασχὰς καὶ μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἅγια ἔθη του καὶ μὲ τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας, ὅρα καὶ εἰς τὸν νή. Ἀποστολικόν. Ὅτι ὁδὲ συνήθεια ἐπωφελειστάτη ἠκολούθησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, οἱ μέλλοντες χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοποι νὰ γίνωνται πρῶτον Μοναχοί, ἔπειτα νὰ γίνωνται Ἐπίσκοποι, ὅρα εἰς τὴν ὁποῖα τοῦ νά. Ἀποστολικοῦ.

(3) Ἴσως διὰ τοῦτο εἶπεν ὅχι ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς τρεῖς, οὐκ ἐναντιούμενος τῷ Ἀποστολικῷ, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις ὄν περισσότερον πλῆθος τῶν Ἐπισκόπων, ἢ ἐν τοῖς τῶν Ἀποστόλων καιροῖς, ἐν οἷς ἦν καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ διωγμοῦ.

τροπολίτης δηλ. και δύο άλλοι Ἐπίσκοποι. Αὐτὸ τοῦτο λέγει και ὁ α'. Κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τοπικῆς συνόδου. Καὶ ὁ ιβ'. δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ διορίζει, ὅτι, μετὰ τὴν κρίσιν τῶν περὶ Ἐπισκόπων, πρέπει νὰ καθίστανται οἱ Ἐπίσκοποι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν. Ἐάν δὲ, κατὰ συμβεβηκός, μείνῃ εἰς μίαν ἐπαρχίαν ἓνας μόνος Ἐπίσκοπος, ὅστις παρακαλούμενος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην οὔτε ὑπάγῃ, οὔτε διὰ γραμμάτων συμφησίῃ τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι Ἀρχιερέα, τότε ὁ Μητροπολίτης πρέπει και νὰ ψηφίσῃ και νὰ χειροτονῇ αὐτὸν διὰ τῶν τῆς πλησιοχώρου ξένης ἐπαρχίας Ἐπισκόπων, ὁμοίως και αὐτὸν τοῦτον τὸν Μητροπολίτην οἱ πλησιοχώροι αὐτοὶ πρέπει νὰ ψηφίσουν και νὰ χειροτονοῦν, κατὰ τὸν ε'. τῆς Σαρδικῆς. Αἱ δὲ τῶν Ἀποστόλων διαταγαὶ (βιβλ. ἡ κεφ. κδ'.) προστάζουν, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ χειροτονηθῇ ἀπὸ ἓνα Ἐπίσκοπον, νὰ καθαιρεται ὁμοῦ μετὰ τὸν χειροτονήσαντα, ἔξω μόνον ἂν κατὰ ἀνάγκην διωγμοῦ ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, δὲν ἠμποροῦν πολλοὶ νὰ συναχθοῦν και μετὰ τὴν ψῆφον τούτων χειροτονηθῇ ἀπὸ ἓνα. Καθὼς ὁ Σιδῆριος ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Παλαιβίσκης, κατὰ τὸν Συνέσιον, ὅχι ὑπὸ τριῶν, ἀλλ' ὑπὸ ἑνὸς Ἐπισκόπου, τοῦ Φίλωνος, διὰ τὸ ἀπαρῆσαι τὸν τῶν Ἐπισκόπων ἐν τοῖς καιροῖς ἐκεῖνοις.»

ΚΑΝΩΝ Β'.

Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς Ἐπισκόπου χειροτονείσθω και Διάκονος, και οἱ λοιποὶ Κληρικοί.

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Κανὼν διορίζεται, ὅτι κάθε Πρεσβύτερος και Διάκονος, και ὅλοι οἱ λοιποὶ Κληρικοί, (1), Ὑποδιάκονοι δηλ., Ἀναγνώσται και ψάλται, και οἱ καθ' ἑξῆς, νὰ χειροτονῶνται ἀπὸ ἓνα μόνον Ἐπίσκοπον. (2)

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν τὴν ἐπὶ τῆ θυσίᾳ, προσενέγκοι ἕτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδευτά, ἢ ῥυεῖς, ἢ ζῶά τινα, ἢ ὄσπρια, παρὰ τὴν διάταξιν, καθαιρείσθω: πλήν νέων χιδῶρων, σταφυλῆς, τῷ καιρῷ τῷ δέοντι. Μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω προσάγεσθαι τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστήριον ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν, και θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἀγίας προσφορᾶς.

Ἀποστολ. δ'. τῆς ε'. κη'. λβ'. νε'. λθ'. τῆς Καθ. μδ'. Θεοφίλου γ'.

Ἑρμηνεία.

Ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ μυστήριον τῆς θείας ἱερουργίας,

(1) Κληρικοί, ἀπλῶς μὲν και καθολικῶς ὀνομάζονται ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἔχουσι χειροθεσίαν ἱερατικὴν και ἐκκλησιαστικὴν ἀπὸ Ἐπισκόπου και τῶν ἐφεξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἕως ἀναγνώστου, και ψάλτου, και ἐφοριστοῦ, και θυρωροῦ, κατὰ τὸν κς'. ξη'. και ὁ. Ἀποστολικὸν Κανόνα και κδ'. και λ'. τῆς Λαοδικ. και τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν χειροθετούμενους, και τὸ νομικὸν Φωτίου, τίτλ. α. κεφ. λαί, δι' β και ἡ ρκγ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρά λέγει οὕτως: «Τοὺς οὗτοι Πρεσβυτέρους, και Διακόνους, και ὑποδιακόνους και Ἀναγνώστους, και Ψάλτας, οὗς πάντας κληρικούς καλοῦμεν. Οἷτινες και κανονικοὶ λέγονται κατὰ τὸν ε'. Ἀντιοχείας και ἄλλους κανόνας. Κυρίως δὲ κληρικοί ὀνομάζονται ὅλοι οἱ ἔξω τοῦ βήματος χειροθεσίαν ἔχοντες.» Ὁ δὲ Βαλαμίων, ἐρμην. εἰς τὸν νά. τοῦ Βασίλ., λέγει ὅτι και οἱ Μοναχοὶ κληρικοί ὀνομάζονται. Ὀνομάσθησαν δὲ κληρικοί, κατὰ τὸν Χρῶσανθον (σελ. 6'. τοῦ Συνταγματίου) ἀπὸ τὸν κλῆρον ὁποῦ ἔδωκαν οἱ ἀπόστολοι περὶ τοῦ Ματθίου: τὴν σήμερον δὲ κληρικοί ὀνομάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀρχοντίκια και ὀφείκια ἔχοντες, τὸσον ἱερωμένοι, ὅσον και λαϊκοί.

(2) «Σημειώσαι, ὅτι, ἀγκαλὰ και οἱ Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι και Ὑποδιάκονοι λέγονται κυρίως νὰ χειροτονῶνται, οἱ Ἀναγνώσται και Ψάλται, νὰ σφραγίζονται, εἴτ' οὖν νὰ χειροθετῶνται, κατὰ τὸν Ζωναράν, και οἱ τούτων ὁμοιοὶ (εἴτι γὰρ

ἢ χειροθεσία γενικωτέρα τῆς χειροτονίας), οἱ δὲ οἰκονόμοι και ἐκδικοί, και προσημονάριοι νὰ προβάλλωνται, κατὰ τὸν δ', τῆς κδ'. κατὰ δὲ τὸν Θεσσαλονίκης Συμίων, οἱ μὲν Ἐπίσκοποι, Πρεσβύτεροι και Διάκονοι χειροτονοῦνται, οἱ δὲ Ὑποδιάκονοι χειροθετοῦνται, οἱ δὲ Ἀναγνώσται, σφραγίζονται, μετὰ ταῦτα ὁ παρὰ τὸν Κανὼν οὐδὲ μίαν διαφορὰν εἰσφέρει, ἀλλὰ εἰς ὅλους τοὺς Κληρικούς λέγει τὸ ὄνομα τῆς χειροτονίας. Καὶ τοῦτο δὲ σημειώσαι, κατὰ τὸν Χρῶστομον (λόγῳ α. πρὸς Φίλιππον, σελ. 10. τοῦ δ'. τόμ.), ὅτι και ὁ Ἐπίσκοπος, Πρεσβύτερος και Διάκονος ὀνομάζεται (ὡς περιέχων τὰς τούτων ἐνεργείας) και ἀντιστρόφως οἱ Πρεσβύτεροι, Ἐπίσκοποι ὀνομάζονται (αὐτόθι). Ὅτι δὲ και οἱ Πρεσβύτεροι και Διάκονοι ἐσφραγίζοντο, ὡς οἱ Ἐπίσκοποι, πρόδηλον ἀπὸ τὸν γ'. τῆς ε'. συνόδου και τὸν ε'. Θεοφίλου. Καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων εἰς τὸ ἡ κειφ. τῶν Ἀριθμ. τὸ ρητὸν ἐκεῖνο: Καὶ προστάξεις τοὺς Λευίτας ἐναντὶ Κυρίου και ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Λευίτας (ἔδαφ. 1.), λέγει τοῖς ἐπὶ ἱερουργίαν διὰ Χριστοῦ καλουμένοις, ἐπιψηφίζονται λαοί», ἀγκαλὰ και ἡ ψῆφος αὕτη δὲν ἐνεργεῖται τὴν σήμερον. Τὸν τύπον δὲ τῆς συμμαρτυρίας ὁποῦ δίδεται εἰς τοὺς χειροτονησομένους Πρεσβυτέρους και Διακόνους, ὅρα ἐν τῇ τέλει τῆς βίβλου. Ἡτις συμμαρτυρία, ὑπογεγραμμένη οὕσα μετὰ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱερέων και κληρικῶν, φαίνεται νὰ ἔχη τὸπον ψηφιστορίας.

εδιέταξεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ τὸ ἐπιτελοῦσι μὲ ἄλλο κἀνέναν εἶδος, πᾶρεξ μὲ ἄρτον καὶ οἶνον, ἐσμιγμένον μὲ τὸ νερόν, αὐτὸς πρῶτος τοῦτο ποιήσας ἐπὶ τοῦ Μυστικοῦ δείπνου, ὡς ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου λειτουργίᾳ γέγραπται· «Ἐξ οἴνου κεράσας (τὸ ποτήριον δηλ.) καὶ ὕδατος.» Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τὸν παρόντα κανόνα διορίζουν, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος παραβαίνοντας τὴν διάταξιν, ὅπου ὁ Κύριος ἐδιώρισε διὰ τὴν ἀναίμακτον ταύτην θυσίαν, ἤθελε προσφέρῃ ἐπάνω εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν ἄλλα τινὰ εἶδη, ἢ μέλι λόγου χάριν, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ διὰ οἶνον, σίκερα κατασκευαστά, ἢ γουὸν κάθε ποτὸν ὅπου ποιεῖ μέθην, καθὼς εἶναι τὸ βᾶκλι, ὅπου κατασκευάζεται ἀπὸ διάφορα πωρικά, ἢ καθὼς εἶναι ὁ ζυθος, ἢτοι ἡ λεγομένη μύρα, ἀπὸ κριθᾶρι κατασκευαζομένη, ἢ ἄλλο τι παρόμοιον, ἢ προσφέρῃ πουλία, ἢ ζῶα τινὰ, ἢ ὄσπρια, ὁ τοιοῦτος ἄς καθάιρεται (1). Ἄς προσφέρωνται δὲ εἰς τὸ θυσιαστήριον νέα χίδρα ἢ γουὸν νέων ἀσταχύων πίτου δράγματα, καθὼς καὶ οἱ Ἑβραῖοι ταῦτα τῷ Θεῷ προσέφερον, «νέα γὰρ, φησί, χίδρα πεφρυγμένα οὐ φάγεσθε, ἕως ἂν προσενέγκητε ἡμεῖς τὰ δῶρα τῷ Θεῷ ὑμῶν.» Καὶ πάλιν· «οἴσατε δράγματα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν πρὸς ἃ Δευτ. κγ'. τὸν ἱερέα.») καὶ σταφύλια. Ὅχι ὅμως ὡς ἀναίμακτον θυσίαν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὡς ἀπαρχαὶ καὶ πρωτοφανήσιμοι καρποὶ εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν ὅπου ἤθελαν ὠρμάσθουν(2). Ὅστε δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ προσφέρῃ τινὰς ἄλλο τι εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, πᾶρεξ λάδι διὰ φωταγωγίαν καὶ θυμίαμα εἰς τὸν καιρὸν ὅπου τελεῖται ἡ θεία λειτουργία.

Συμφωνία

«Συμφώνως μὲ τὸν παρόντα καὶ ὁ ἐξῆς δ' διορίζει, ὅτι τὰ ἄλλα πωρικά νὰ μὴ προσφέρωνται εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐπισκόπου, ὡς πρωτοφανήσιμα. Ὁ δὲ μδ' τῆς ἐν Καρθ. διορίζεται ἄλλο τι νὰ μὴ προσφέρηται εἰς τὰ ἅγια μυστήρια, εἰμὴ μόνον ἄρτος, καὶ οἶνος ἠνωμένος μὲ τὸ νερόν (3)· ὁ δὲ κή. τῆς ς'.

(1) Πρέπει νὰ ἤξεύρωμεν, ὅτι τὰ ἐπιτίμια ὅπου διορίζουν οἱ Κανόνες, ἤγουν τὸ καθαιρέσθω, τὸ ἀφοριζέσθω, καὶ τὸ ἀνάθεμα ἔστω, αὐτὰ κατὰ τὴν γραμματικὴν τέχνην εἶναι γ'. προσώπου προστακτικοῦ, μὴ παρόντος. Εἰς τὸ ὅποιον διὰ νὰ μεταδοθῇ ἢ προσταγῇ αὐτῇ, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται νὰ ᾖναι β'. πρόσωπον παρόν. Τὸ ἐξηγῶ καλλιώτερα. Οἱ Κανόνες προστάζουσι τὴν σύνοδον τῶν ζώντων ἐπισκόπων νὰ καθαίρουν τοὺς ἱερεῖς, ἢ νὰ ἀφορίζουν, ἢ νὰ ἀναθεματίζουν τοὺς λαϊκοὺς, ὅπου παραβαίνουσι τοὺς κανόνας. Ὅμως, ἂν ἡ σύνοδος δὲν ἐνεργήσῃ ἐμπράκτως τὴν καθάρσιν τῶν ἱερέων, ἢ τὸν ἀφορισμὸν, ἢ ἀναθεματισμὸν τῶν λαϊκῶν, οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ, οὔτε καθηρημένοι εἶναι ἐνεργεῖα, οὔτε ἀφορισμένοι ἢ ἀναθεματισμένοι. Ὑπόδικος ὅμως, ἐδῶ μὲν εἰς τὴν καθάρσιν καὶ ἀφορισμὸν ἢ ἀναθεματισμὸν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν θείαν δίκην. Καθὼς καὶ ὅταν ἕνας Βασιλεὺς προστάξῃ τὸν δούλον του νὰ δειρῇ ἕναν ἄλλον, ὅπου τοῦ ἔσφαλεν, ἂν ὁ προσταχθεὶς δούλος δὲν ἐνεργήσῃ τοῦ Βασιλέως τὴν προσταγὴν, ἄδαρτος ἔμεινεν ἐκεῖνος ὅπου ἔσφαλεν εἰς τὸν Βασιλέα, ὑπόδικος ὅμως εἰς τὸν δαρμόν. Ὅθεν σφάλουσι μεγάλως ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι, ὅπου λέγουσιν, ὅτι εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς ὅλοι οἱ παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες ἱερωμένοι εἶναι ἐνεργεῖα καθηρημένοι. Ἱεροκατήγορος γλώσσα εἶναι ἐκείνη ὅπου ἀνόητως τὰ τοιαῦτα λόγια φλυαρεῖ, μὴ νοοῦσα, ὅτι ἡ προσταγὴ τῶν Κανόνων, χωρὶς τὴν ἐμπρακτον ἐνεργεῖαν τοῦ β'. προσώπου, ἢτοι τῆς συνόδου, εἶναι ἀτέλεστος, ἀμέσως καὶ πρὸ κρίσεως μὴ ἐνεργοῦσα καθ' ἑαυτήν. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεοὶ Ἀπόστολοι φανερὰ ἐξηγοῦσι τὸν ἑαυτὸν τους μὲ τὸν μς'. Κανόνα τους, ἐπειδὴ δὲν λέγουσι πῶς ἤδη εὐθὺς ἐνεργεῖα εὐρίσκειται καθηρημένος, ὅποιος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος δεχθῇ τὸ τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα, ἀλλὰ καθαιρέσθαι προστάζομεν, ἤγουν νὰ παρασταθῇ εἰς κρίσιν, καὶ ἂν ἀποδειχθῇ πῶς τοῦτο ἔκαμε, τότε ἄς γυμνωθῇ μὲ τὴν ἰδικὴν σας ἀπόφασιν ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην, τοῦτο προστάσσομεν.

(2) Διὰ ταύτην τὴν ἀφορμὴν, ὡς φαίνεται, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐπρόσφεραν στα-

φύλια εἰς τὸν Πατριάρχην μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Βλαχέρναις, μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας ἱεουργίας, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμών, τὴν σήμερον δὲ ἢ εἰς περισσοτέρους τόπους ἐπικρατοῦσα συνήθεια εἶναι νὰ προσφέρωνται τὰ τοιαῦτα σταφύλια κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, καὶ νὰ εὐλογῶνται παρὰ τοῦ ἱερέως. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, διατι μόνον τὰ ἀστάχια τοῦ σίτου καὶ τὰ σταφύλια νὰ ἀξιοθῶν τῆς τόσης τιμῆς, καὶ νὰ προσφέρωνται μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὄχι κάμματα ἄλλα ὀπώρα; Ἴσως διὰ τοῦτο, διατι ἐκ τούτων γίνεται ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, τὰ ὅποια εἰς σῶμα καὶ αἷμα μεταβάλλονται τοῦ Κυρίου. Ὅτι δὲ τὰ νέα χίδρα δὲν εἶναι ὄσπρια, ὡς ἠρμήνευσεν ὁ Βαλσαμών, δῆλον γίνεται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἰδίου κανόνος, τοῦ τὰ ὄσπρια ἀπαγορεύσαντος φανερῶς. Τὰ χίδρα, καὶ ὁ Θεοδώρητος νέα ἀστάχια ἠρμήνευσεν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ Δευτῆτικοῦ, καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος. Ὁ δὲ μδ' τῆς Καρθαγένης ρητικῆς λέγει νὰ προσφέρωνται ἀπαρχαὶ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

(3) Σαφέστερα ἀπὸ ὅλους τοὺς Προφήτας καὶ διακεκριμένως προεφήτευσεν τὰ τρία ταῦτα εἶδη τῆς χριστιανικῆς θυσίας ὁ Σολομὸν λέγων, ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἐνουποστάτου τοῦ Θεοῦ Σοφίας, εἰς τὸ ἕννατον κεφάλαιον τῶν Παροιμιῶν, ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ἂν κεῖρακα ὑμῖν. Ἄντι δὲ τοῦ, ἂν κεῖρακα, ἢ Ἀραβικὴ μετάφρασις ἔχει συγκεκραμμένον ὕδατι. Καὶ ὄρα τὸ κ'. κεφ. τοῦ Χρυσοῦ Παγήματος τοῦ ραββὶ Σαμουήλ. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἡ ἔνωσις τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος ἐν τῷ ποτηρίῳ ἀπαξ γίνεται ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας, ἐν τῇ προθέσει δηλ. μόνον κατ' ἀρχάς· τὸ γὰρ ὕστερον ἐν τῷ κοινωνικῷ βαλλόμενον ὕδωρ μόνον ζέον, δι' ἄλλην αἰτίαν, βάλλεται· καὶ ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λβ'. τῆς ς'. Ὅθεν κακῶς ποιοῦσι τινες κάμνοντες δευτέραν ἔνωσιν ἐπὶ τοῦ χερουβικοῦ, βάλλοντες οἶνον καὶ ὕδωρ ἐν τῷ ποτηρίῳ. Καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἄς παύσων τὸ ἄτοπον, ἵνα μὴ ὑπὸ κανόνα καὶ ἐπιτίμιον πέσωσιν. Οὐδέποτε γὰρ ἄλλοτε γίνεται δευτέρα ἔνωσις, εἰμὴ ὅταν τύχη νὰ χυθῶν τὰ ἅγια, ἢ νὰ λησμονήσῃ ὁ ἱερεὺς καὶ ὄρα εἰς τὴν αὐτὴν ὑποσημείωσιν τοῦ λβ'. τῆς ς'.

«βρίξει, ὅτι τὰ σταφύλια ὅπου φέρονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, πρέπει νὰ εὐλογηθῶσι ἀπὸ τὸν ἱερέα μὲ ξεχωριστὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ἀπὸ τῶν μυστηρίων. ἵνα ἡμεῖς λαμβάνοντες ταῦτα μὲ εὐλογίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἱερέων, εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, ὅπου διὰ τῆς τῶν καιρῶν εὐκрасίας οἰκονομεῖ τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἡμῶν.» Τοὺς δὲ μὴ ποιῶντας οὕτως ἱερεῖς, ἀλλὰ συνάπτοντας τὰ σταφύλια ταῦτα τῷ σώματι καὶ αἵματι τοῦ Κυρίου, καθιρέσει ὑποβάλλει. Ὁ δὲ λβ'. τῆς αὐτῆς ἐλέγχει τοὺς Ἀρμενίους ὡς προσφέροντας οἶνον μόνον, καὶ ὄχι ἠνωμένον μὲ τὸ νερόν. Ὁ δὲ ἦθ'. τῆς αὐτῆς, ἐμποδίζει καὶ τὸ νὰ προσφέρονται εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐψημένα κρέατα. Ὁ δὲ νζ'. τῆς αὐτῆς ῥητῶς ἐμποδίζει τὸ νὰ προσφέρονται εἰς τὸ θυσιαστήριον γάλα καὶ μέλι. Ἀγκυλὰ καὶ ταῦτα νὰ ἐπροσφέροντο πρότερον κατὰ τὸν ρηθέντα μδ'. τῆς Καρθαγέν. διὰ τὰ νήπια. Ὁ δὲ ἦ. τοῦ Θεοφίλου διορίζει τί νὰ γίνωνται, ὅσα μείνουν ἀπὸ τὰς προσφορὰς καὶ τὰ νάματα.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Ἡ ἄλλη πᾶσα ὄπωρα εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω, ἀπαρχὴ τῷ Ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς Πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Δῆλον δὲ, ὡς ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἐπιμερίσουσι τοῖς Διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς Κληρικοῖς.

Ἀποστόλ. γ'. τῆς ς'. καὶ λβ' νζ'. νθ'. τῆς Καρθαγ. μδ'. τοῦ Θεοφλ. ἦ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Κανὼν αὗτος διορίζει, ὅτι ὅλα τὰ ἀλωπερικὰ (ἔξω τῶν σταχύων τοῦ σίτου καὶ τῆς σταφυλῆς καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ θυμιάματος) νὰ μὴ προσφέρονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἀλλὰ νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, ὅταν ἦν πρωτοφανήσιμα, ἵνα οἱ ταῦτα ἀποστέλλοντες ἀξίαν εὐχαριστίαν ἀναπέμψωσι τῷ Θεῷ δι' αὐτῶν, ὅπου τοιαῦτα ἀγαθὰ τοὺς ἐχάρισε. Φανερόν δὲ εἶναι, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ Πρεσβύτεροι δὲν θέλουν τὰ ἀπολαύσασθαι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ θέλουν τὰ διαμοιράσασθαι καὶ εἰς τοὺς Διακόνους καὶ τοὺς λοιποὺς Κληρικοὺς, διὰ νὰ συμμετέλωσι καὶ αὐτοὶ (1). Ὅρα τὴν ἑρμηνείαν τοῦ γ'. ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας. Ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφορίζέσθω ἐπιμένων δὲ καθαρῶσθαι.

Οἱ ιγ'. μη'. τῆς ς'. τῆς ἐν Γάγγρ. δ'. τῆς ἐν Καρθαγ. δ'. λγ'.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παλαιὸς Νόμος ἐσυγχώρει εἰς τοὺς ὑπανδρευμένους νὰ χωρίζουν τὰς γυναῖκάς των, ὅπου ἤθελαν καὶ χωρὶς καμμίαν εὐλογον ἀφορμὴν. Ὁ δὲ Κύριος εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐμπόδισε τοῦτο σφοδρῶς. Ὅθεν καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἀκολουθοῦντες τὴν τοῦ Κυρίου διαταγὴν, ἐμποδίζουσι τοῦτο εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα, καὶ λέγουσιν ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ Πρεσβύτερος, ἢ ὁ Διάκονος, ἂς μὴ ἐκβάλῃ, ἢτοι ἂς μὴ χωρίσῃ βιαίως, τὴν γυναῖκά του, χωρὶς τὴν συμφωνίαν δηλ. ἐκείνης, διὰ πρόφασιν καὶ σχῆμα εὐλαβείας· εἰ δὲ καὶ τὴν χωρίσῃ, ἂς ἀφορίζεται, ἕως οὗ νὰ καταπεισθῇ νὰ τὴν πάρῃ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμείνῃ εἰς τὸ πείσμα του, καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν παραλάβῃ, ἂς καθαιρέται τῆς ἱερωσύνης τελείως. Ἐπειδὴ καὶ φαίνεται μὲ τοῦτο ὅπου κάμνει, πῶς ἀτιμάζει τὸν γάμον, ὅστις εἶναι κατὰ τὸν Ἀπόστολον τίμιος. [Ἐβρ. ιγ' 4.]. Καὶ πῶς νομίζει τὴν κρίτην καὶ τὴν μίξιν ἀκάθαρτον, ἣτις ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἀπόστολον ὠνομάσθη ἀμίαντος. [Αὐτόθι]. Ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι μοιχεῖα καὶ εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦτον μεσολαβεῖ καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· «Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρ' ἐκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι.» [Ματθ. έ. 32]. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος· «δέδεσται γυναικί· μὴ ζῆτει λύσιν.» [Κορινθ. ζ.]. Καὶ μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ.» (Αὐτόθι, 5). (2)

(1) Καθαρώτερα οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι περὶ τούτων διοριζόμενοι εἰς τὰς ἑαυτῶν διαταγὰς, βιβλ. β'. κεφ. κζ', λέγουσιν, ὅτι τὰ ὄπωρικά καὶ πρωτοφανήσιμα, καὶ ἡ δεκατία τοῦ σίτου, τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἄλλων γεννημάτων, νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους, ἵνα αὐτοὶ διαμοιράζωνται ταῦτα εἰς τοὺς κληρικοὺς, δηλ. εἰς μὲν τοὺς ἔξω τοῦ βήματος ἀπὸ ἐν μερίδιον, εἰς δὲ τοὺς ἔσω τοῦ βήματος, ἀπὸ δύο μερίδια. Ὅρα δὲ καὶ τὸ δ'. βιβλ. τῶν αὐτῶν διαταγῶν κεφ. ς'. ζ'. θ'. ι. ἵνα μάθῃς ἀπὸ ποίους πρέπει νὰ δέχωνται οἱ κληρικοὶ τὰ τοιαῦτα δῶρα καὶ κανίσκια, καὶ ἀπὸ ποίους νὰ μὴ

τὰ δέχωνται. Ἴδε καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἦ. τοῦ Θεοφίλου. (2) Σημειῶσαι, ὅτι εἰς τοὺς παλαιούς καιροὺς ἦτο συγχωρημένον νὰ ἔχωσι γυναῖκας οἱ Ἐπίσκοποι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει νὰ μὴ χωρίσῃ ὁ Ἐπίσκοπος τὴν γυναῖκά του. Ἀπὸ δὲ τὸν καιρὸν τῆς πρώτης συνόδου φαίνεται, ὅτι ἐπεκράτησε συνήθεια νὰ μὴ ὑπανδρεύωνται οἱ ἱερωμένοι, καὶ μάλιστα οἱ ἀρχιερεῖς ὅσοι ὁμῶς ἤθελον, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τὰ λόγια, ὅπου ἐπρότεινεν ὁ ἅγιος Παφνούτιος ὁ ὁμολογητὴς καὶ Ἐπίσκοπος μιᾶς πόλεως τῶν ἄνω Θεβαϊδῶν εἰς τὴν α. σύνοδον ἐκείνην, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ ὑπο-

E. Γ. Δ. Τ. Π. Ι. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Συμφωνία.

«Ὅτω καὶ ἡ ε΄. ἐν τῷ ιγ΄. αὐτῆς Κανόνι διορίζει, ὅτι νὰ μένουσιν στερεὰ καὶ ἀχώριστα τὰ συνοικέσια τῶν κληρικών, καὶ ὄντες οὗτοι πρὸ τοῦ ἱερωθῆναι ὑπανδρευμένοι, νὰ μὴ ἐμποδίζονται ἐκ τοῦ γάμου εἰς τὸ νὰ λάβωσιν τὴν ἱερωσύνην, μήτε νὰ χρεωστοῦν ὅταν χειροτονοῦνται νὰ ὁμολογοῦν, ὅτι ἀφ' οὗ γένουσι ἱερεῖς, νὰ χωρίζονται ἀπὸ τὰς γυναῖκας των.» καθὼς τοιαύτη παράνομος συνθήκη ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ῥώμην. Εἰ δὲ καὶ ὁ δ΄. καὶ λγ΄ Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ λέγουσιν, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι καὶ Ὑποδιάκονοι νὰ σωφρονοῦν καὶ νὰ ἀπέχουσι ἀπὸ τὰς γυναῖκας των κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, ἀλλ' οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν Κανόνων, ὁ Ζωναρᾶς, λέγω, καὶ ὁ Βαλσαμών, καὶ μάλιστα ἡ ε΄. ἐν τῷ ιγ΄. Κανόνι, ἐρμηνεύοντες τοὺς ἀνωτέρω Κανόνας, λέγουσιν, ὅτι νὰ ἀπέχουσι κατὰ τοὺς καιροὺς μόνον τῆς ἐφημερίας των, καὶ ὄχι πάντοτε, πλὴν τῶν Ἐπισκόπων καὶ ὅρα ἐκεῖ (1).

ΚΑΝΟΝ Γ΄.

Ἀποστ. π.ά.
πγ΄. τῆς δ΄.
γ΄. ζ΄. τῆς ζ΄.
ε΄. τῆς α΄. καὶ
β΄. ια΄. τῆς
Καρθ. ιη΄.

Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀντιλαμβάνετω. Εἰ δὲ μὴ, καθαιρεῖσθω.

Ἑρμηνεία

Δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς τοὺς ἱερωμένους νὰ ἐμπλέκωσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς εἰς πράγματα κοσμικὰ ἀλλὰ, νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν θείαν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπαγγέλματός των καὶ νὰ φυλάττωσι τὸν νοῦν αὐτῶν ἐλεύθερον ἀπὸ κάθε σύγχυσις καὶ ταραχὴν βιωτικὴν. Ὅθεν καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζεται, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ Πρεσβύτερος, ἢ ὁ Διάκονος, ἄς μὴ ἀναδέχεται εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ φροντίδας βιωτικὰς. Εἰ δὲ καὶ ἀναδέχεται ταύτας καὶ δὲν θέλει νὰ τὰς ἀποβάλῃ ἀπὸ λόγου του, ἀμὴ ἐπιμένει εἰς αὐτάς, ἄς καθαιρεῖται. Τὸ δὲ νομικὸν τοῦ Φωτίου τίτλων ἡ. λέγει, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωσι φροντίδας βιωτικὰς γίνωνται ἐπίτροποι, οὔτε αὐτῶν τῶν ἰδίων τους συγγενῶν, κατὰ τὸν ιγ΄. ιδ΄. ιε΄. τίτλ. α΄. βιβλ. γ΄. τῶν Βασιλικῶν), ἔξω μόνον ἂν ἡ ἐπιτροπικὴ αὐτῆ ἦναι διὰ νὰ μοιρασθοῦν ψυχικὰ, καὶ ἐλεημοσύνας διὰ τὸν ἀποθανόντα συγγενῆ τους, κατὰ τὴν ζή. Νεαρὰν τοῦ σοφοῦ Λέοντος. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ἀνωτέρω συμφώνους Κανόνας, ἐμποδίζοντας ἀπὸ τοὺς κληρικούς τὰς κοσμικὰς φροντίδας.

ΚΑΝΟΝ Ζ΄.

Ἀποστ. ξ.ά. δ.
α. τῆς ε΄. ι.ά.
τῆς Ἀντιοχ. α.
τῆς Λαοδ. λζ΄.
λ.η. τῆς Καρθ.
ξ. π.ά. ριζ΄.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τὴν ἀγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσῃ, καθαιρεῖσθω.

σημειώσῃ τοῦ παρόντος κανόνος. Κανὼν ὁμοίως βεβαιωτικὸς τῆς συνήθειας ταύτης, ἀκόμη δὲ ἦτο. Ἡ δὲ ἀγία καὶ οἰκουμένη ε΄. σύνοδος μετὰ ταῦτα καὶ διὰ κανόνος ἐπισφράγισε τὴν συνήθειαν ταύτην, διορίσασα ἐν τῷ ιβ΄. αὐτῆς κανόνι ἀναγκάτως νὰ μὴ ἔχουσι γυναῖκας μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. Ὅχι ἀθετοῦσα τὸν Ἀποστολικὸν τοῦτον κανόνα (οὗ γὰρ διορίζει, ὅτι, οἱ ἔχοντες γυναῖκας Πρεσβύτεροι νὰ ἐκβάλλουσιν, ἢ γοῦν νὰ χωρίζουσιν αὐτάς, βιαίως καὶ χωρὶς συμφωνίας αὐτῶν [τὸ ὅποιον τοῦτο εἶναι ἐναντίον εἰς τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα], ἀλλὰ μὲ κοινήν συμφωνίαν καὶ εὐχαρίστησιν χωριζομένων τῶν γυναικῶν, οὕτως οἱ ἔχοντες αὐτάς Πρεσβύτεροι, ἢ διάκονοι, ἢ ὑποδιάκονοι, νὰ χειροτονοῦνται Ἐπίσκοποι, κατὰ τὸν μὴ. τῆς αὐτῆς) ἀλλὰ προνοουμένη λέγει, διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ περισσοτέραν προκοπὴν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διὰ τὸ ἀκατηγόρητον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Μωϋσῆς, ὕστερα ἀφ' οὗ ἤξιώθη τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος, πλέον μὲ γυναῖκα δὲν ἔσμιξε, κατὰ τὸν ἄγιον Ἐπιφάνιον. (τόμ. β΄. βιβλ. γ΄. αἰρέσ. πζ΄.).

(1) Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λατῖνοι προφέρουσι τὸν θεῖον Ἐπιφάνιον, αἰρέσ. ν΄. λέγοντα, τὸν μίαν γυναῖκα ἀνδρα οὐδέχεται ἡ ἐκκλησία εἰς ἱερωσύνην, ἂν μὴ ἀπ' αὐτῆς ἐγκρατευθῇ, μὲ τὸν ὅποιον συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἰννοκέντιος καὶ ὁ Διάλογος: ρητέον, ὅτι ἡμῖν οὐ μέλει τί εἶπον ἢ τί ἐφρόνησαν μερικοὶ πατέρες, ἀλλὰ τί λέ-

γει ἡ Γραφή καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι καὶ ἡ κοινὴ τῶν πατέρων δόξα. Οὐ γὰρ δόγμα συνιστᾷ ἡ γνώμη τινῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Σωζόμενος, βιβλ. α. κεφ. κγ΄. ὅτι «ὁ ὁμολογητὴς Παφνούτιος εἰς τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ σύνοδον δὲν ἀφῆκε νὰ ἐμποδισθῇ ὁ γάμος τῶν ἱερέων, τοῦτο θελήσων τινῶν, ἀλλ' εἶπεν ὅτι ὁ τῶν ἱερέων γάμος σωφροσύνη ἐστὶ, καὶ πρέπει νὰ ἀφεθῇ ἕκαστος εἰς τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν.» Γράφει δὲ καὶ ὁ Παῦλος Τιμοθέω «διάκονοι ἔστωσαν μίαν γυναῖκα ἀνδρῶν.» Καὶ ἴτερον «εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος μίαν γυναῖκα ἀνδρῶν.» καὶ ἡ ἐν Γάγγρα σύνοδος ἀναθεματίζει τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας ἀπὸ ὑπανδρῶν ἱερεῖς, κανόν, δ΄. διότι τὸ κωλύειν τὸν γάμον τῶν ἱερέων, εἶναι φρόνημα τῶν αἰρετικῶν, καὶ μάλιστα τῶν Μανιχαίων, ὡς λέγει ὁ Ἀύγουστινος, αἰρέσει μ΄. καὶ μς΄., ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ παραδείγματα μαρτυρεῖ. Φίλιξ γὰρ ὁ Ῥώμης, υἱὸς ἦν Φίληκος ἱερέως. Ἀγαπητὸς ὁ Πάπας, υἱὸς ἦν Γορδιανοῦ πρεσβυτέρου. Γελάσιος ὁ Πάπας, υἱὸς ἦν Βαλλερίου ἐπισκόπου. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἱερέων ἦσαν υἱοὶ μαρτυρεῖ δὲ ὁ αὐτὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὅτι ἡ γνώμη ἐκείνη εἰς μερικοὺς μόνον ἐκράτει, καὶ ὄχι εἰς πάντας, ἴσως δὲ καὶ συμβουλευτικῶς τρόπῳ τοῦτο λέγει, οὐ βιαίως.

Ἑρμηνεία. (1)

Δύο ἰσημερινὸς κάμνει τὸν χρόνον ὁ ἥλιος, μίαν μὲν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνοιξέως, ἄλλην δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ φθινοπώρου. Καὶ λέγονται ἰσημερίαί, ἐπειδὴ τότε ἴση εἶναι ἡ ἡμέρα μὲ τὴν νύκτα, καὶ ἀντιστρόφως ἡ νύκτα μὲ τὴν ἡμέραν. Καὶ ἡ μὲν φθινοπωρινὴ ἰσημερία γίνεται κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, ὅταν ὁ ἥλιος ἐμβαίῃ εἰς τὴν α. μοῖραν τοῦ Ζωδίου τοῦ καλουμένου Ζυγοῦ. Ὅχι τοῦ ἐνάστρου καὶ αἰσθητοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀνάστρου καὶ νοητοῦ. Ἡ δὲ ἐαρινή, ἧτοι ἡ τῆς ἀνοιξέως ἰσημερία, γίνεται κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα, ὅταν ὁ ἥλιος ἐμβαίῃ εἰς τὴν α. μοῖραν τοῦ Ζωδίου, τοῦ καλουμένου Κριοῦ, ὄχι τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἐνάστρου, τοῦ ὄντος μεταβλητοῦ,

(1) Περὶ τῆς εὐρίσεως τοῦ Πάσχα Κανόνιον ἐξείρητον, καὶ ὅπου δὲν ἐδύνατο νὰ γένη καλλίτερον, λέγει Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις, συνειρότης καὶ ἐξέθετο ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη Ἀ' σύνοδος, κατὰ τὸν α. κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου. Τὸ ὅποιον εἰς μὲν τοὺς κανόνας τῆς α. συνόδου δὲν εὐρίσκειται εὐρίσκειται δὲ, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμόν, εἰς τὰ ἐκείνης πρακτικά. Σώζεται δὲ ἤδη, καὶ παρὰ Ματθαίω τῷ Βλαστάρει, καὶ ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις τετυπωμένον, καὶ εἰς ἄλλα βιβλία πολλά. Τὴν ἀκριθεῖς λοιπὸν τοῦ πασχαλλίου τούτου γνώσιν ἡμεῖς ἀφίνοντες νὰ τὴν μανθάνουσι καθ' αὐτὸ καὶ ξεχωριστὰ οἱ ἐδικοί μας πασχαλιολόγοι, τὸσον μόνον λέγομεν εἰς τὴν παρούσαν ὑποσημείωσιν, ὅτι τέσσαρά τινα ἀναγκαῖα ζητοῦνται διὰ τὸ ἐδικὸν μας Πάσχα. Πρῶτον, ὅτι τὸ Πάσχα πρέπει νὰ γίνεται πάντοτε ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν τῆς ἀνοιξέως. Δεύτερον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν μὲ τὸ νομικὸν φάσκα τῶν Ἰουδαίων (τὰ ὅποια ταῦτα καὶ τὰ δύο διορίζονται ἀπὸ τὸν παρόντα ζ'. ἀποστολ.). Τρίτον, ὅτι νὰ μὴ γίνηται ἀπλῶς καὶ ἀόριστως ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν, ἀλλ' ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτην πανσέληνον τοῦ Μαρτίου, ὅπου τύχη μετὰ τὴν ἰσημερίαν, καὶ τέταρτον, ὅτι νὰ γίνεται τὴν πρώτην Κυριακὴν ὅπου τύχη ὕστερα ἀπὸ τὴν πανσέληνον (ταῦτα δὲ τὰ δύο ἐκ παραδόσεως ἔχομεν, καὶ ὄχι ἀπὸ κανόνα). Ὅθεν διὰ νὰ φυλάττωνται καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοὶ διορισμοὶ ἐξίσου εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ νὰ ἑορτάζωσιν οἱ Χριστιανοὶ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ἕγιον Πάσχα, καὶ νὰ μὴ χρειάζωνται κάθε χρόνον ἀστρονόμων καὶ συνόδων, συνήρυσαν οἱ θεόσοφοι Πατέρες τὸ περὶ τοῦ Πάσχα κανόνιον. Σημείωσαι δὲ, ὅτι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κινήσεως τῆς σελήνης δὲν φυλάττεται πάντοτε ὁ τέταρτος διορισμὸς, ἀλλὰ κάποτε παραβαίνεται. Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν Βλάσταριν, μετὰ τριακόσια ἔτη, δύο ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον, συμβαίνει νὰ γίνηται τὸ νομικὸν φάσκα, ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Αὗται δὲ αἱ δύο ἡμέραι, ὅπου περισσεύουσιν ἀπὸ τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, προστιθέμεναι ὑπερβαίνουσι κάποτε τὴν πρώτην Κυριακὴν ὅπου τύχη ὕστερα ἀπὸ τὴν πανσέληνον τοῦ Μαρτίου, κατὰ τὴν ὅποιαν Κυριακὴν τότε ἑορτάζομεν τὰ Βαῖα, καὶ κατὰ τὴν ἐρχομένην ποιῶμεν Πάσχα. Ἀπὸ τὴν παράβασιν δὲ ταύτην τὴν ὀλίγην κάμμια παρατροπὴ τῆς εὐσεβείας, οὔτε ἀτοκόν τι, ἢ κίνδυνος ψυχικὸς δὲν ἀκολουθεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (λόγῳ τῷ εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας) λέγει χρόνων ἀκρίθειαν καὶ ἡμερῶν παρατήρησιν δὲν ἠξεύρει ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Ἐπειδὴ ὅσαις φοραῖς τρώγει τὸν ζωοποιὸν ἄρτον τούτον, καὶ τὸ ποτήριον τούτο πίνει, καταγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, καὶ Πάσχα ἐπιτελεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν πρώτην σύνοδον ἐσυνάχθησαν οἱ Πατέρες καὶ ἐδιώρισαν πότε νὰ γίνηται τὸ Πάσχα, τιμῶσα ἡ Ἐκκλησία πανταχοῦ τὴν συμφωνίαν καὶ ἑνωσιν, ἐδέχθη τὸν διορισμὸν ὅπου ἐκεῖνοι ἔκαμαν. Λοιπὸν ἔπρεπε, κατὰ τὴν Χρυσόστομον, νὰ προ-

τιμήσουν καὶ οἱ Λατίνοι τὴν συμφωνίαν καὶ ἑνωσιν τῆς Ἐκκλησίας περισσώτερον ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τῶν χρόνων (τῆς ἰσημερίας δηλ. ὅπου ἐκατέθη τῶρα εἰς τὰς 14 Μαρτίου, οὐσα ἐπὶ τῆς πρώτης συνόδου εἰς τὰς 14 Μαρτίου) καὶ νὰ ἑορτάζωσιν τὸ Πάσχα μὲ ἡμᾶς τοὺς Γραικοὺς, καὶ ὄχι νὰ ἀτιμάζωσιν τοὺς καὶ πνευματοφόρους τριακοσίους ἐκείνους θεοφόρους Πατέρας, ὅπου ἐνομοθέτησαν τοῦτο κατὰ θεῖον φωτισμὸν, νομίζοντες τούτους ὡς ἀνοήτους, καὶ ὑβρίζοντες εἰς τὴν κοινὴν μητέρα πάντων ἡμῶν Ἐκκλησίαν, διότι (λέγει ἀκολουθῶς ὁ χρυσοῦς μῆτωρ), ἂν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔσφαλε, βίβαια δὲν ἤθελε καταρωθῆ, τὸσον μεγάλον καλὸν ἀπὸ τὴν ἀκριθεῖ ταύτην φύλαξιν τοῦ καιροῦ, ὅσον μεγάλον κακὸν ἤθελε προξενηθῆ ἀπὸ τὴν διαίρεσιν αὐτὴν καὶ τὸ σχίσμα, τὸ ἀπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ λέγει «δὲν φροντίζει ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τὴν αὐτὴν παρατήρησιν τῶν χρόνων καὶ ἡμερῶν παρὲξ διὰ μοναχὴν τὴν ὀμόνοιαν καὶ εἰρήνην.» Καὶ βλέπει, ἀγαπητὲ, πῶς ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὀνομάζει σχισματικούς τοὺς Λατίνους διὰ τὴν ἐκαινοτομήσαν τὸ πασχαλλίόν τους καὶ Καλαντάριον, ὄχι διὰ τὴν δὲν εἶναι τοῦτο, ὅσον κατὰ τὴν ἰσημερίαν, ὀρθόν· εἶδοι καὶ ἡμεῖς βλέπομεν πῶς ἡ ἰσημερία ἀληθῶς ἔμεινεν ὀπίσω ἡμέρας 14, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐχωρίσθησαν κατὰ τοῦτο ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ ὅποιον εἶναι ἔγκλημα ἀσυγχώρητον, κατὰ τὸν αὐτὸν ἅγιον. Λέγει γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ὅτι τὸ νὰ νηστεύσῃ τις καὶ τὸ νὰ κάμῃ Πάσχα εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν ἢ εἰς ἐκεῖνον, μετὰ τὴν εἰκοστὴν πρώτην τοῦ Μαρτίου, θετέον, ὡς κάμνομεν ἡμεῖς οἱ Γραικοὶ, ἢ μετὰ τὴν ἐνδεκάτην Μαρτίου, ὡς κάμνουσιν οἱ Λατίνοι, τοῦτο δὲν εἶναι ἔγκλημα. «Τὸ δὲ νὰ σχίσῃ τις τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀντιστέκηται φιλονεικῶς, καὶ νὰ κάμῃ διχοστασίας καὶ διαίρεσιν, καὶ νὰ χωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ πάντοτε ἀπὸ τὴν κοινὴν σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο εἶναι ἁμάρτημα ἀσυγχώρητον, καὶ «κατηγορίας ἄξιον, καὶ πολλὴν ἔχει τὴν κόλασιν καὶ τιμωρίαν.» Ἄς ἠξεύρουν γὰρ, ὅτι καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὅπου μετὰ τὴν πρώτην ἔγιναν, καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες, ἐβλεπον καὶ αὐτοὶ, ὡς σοφοὶ ὅπου ἦτο, πῶς ἐκατέθη πολὺ ἡ ἰσημερία· ἀλλ' ὁμῶς δὲν ἠθίλησαν νὰ τὴν μεταθέσωσιν ἀπὸ τὴν 14 Μαρτίου, ὅπου τὴν ἤρην ἡ α. σύνοδος, προτιμῶντες περισσώτερον τὴν συμφωνίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἑνωσιν ἀπὸ τὴν ἀκρίθειαν τῆς ἰσημερίας, ἧτις δὲν προξενεῖ οὔτε εἰς τὴν εὐρίσιν τοῦ ἐδικοῦ μας Πάσχα κάμμιαν σύγχυσιν, οὔτε βλάβην εἰς τὴν εὐσεβείαν, μάλιστα δὲ καὶ προξενεῖ ἡ ἀκρίθεια αὕτη εἰς τοὺς Λατίνους δύο μεγάλας ἀτοπίας, τὸ νὰ ἑορτάζωσιν δηλ. τὸ Πάσχα ἢ μετὰ Ἰουδαίων, ἢ περὶ ἐναντίον ἐστὶν εἰς τὸν παρόντα ἀποστολικὸν κανόνα, ἢ πρὸ τῶν Ἰουδαίων. Ὅτι δὲ περισσώτερον εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς εἰς τὴν τάξιν τοῦ πασχαλλίου, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ καλανταρίου τοῦ ἐδικοῦ μας, παρὰ εἰς τὴν ἀκρίθειαν τοῦ πασχαλλίου καὶ καλανταρίου τῶν Λατίνων, φανερόν εἶναι ἀπὸ τὰ θαῦμα ὅπου ἔδειξε καὶ δεῖκνυει ἕως τῶρα δι' αὐτὸ. Διότι, κατὰ

E. Γ. ΔΕΛΤΑ 2006
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἀλλὰ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀνάστρου, τοῦ ὄντος ἀμεταβλήτου κατὰ τοὺς ἀστρονόμους. Ἡ ἐαρινὴ λοιπὸν αὐτὴ ἰσημερία, διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς ἰδίας κινήσεως τοῦ ἡλίου, δὲν γίνεται πάντοτε εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἀλλ' εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἦτον εἰς τὴν κβ'. τοῦ Δρύστρου, ἦτοι τοῦ Μαρτίου, κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων (βιβλ. ε. κεφ. ιζ'), ἢ κατ' ἄλλους εἰς τὴν κγ'. εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῆς οἰκουμένης ἀ. συνόδου ἦτον εἰς τὴν κά. Μαρτίου, κατὰ τὸν Σεβαστὸν καὶ ἄλλους. Καὶ τῶρα εἰς τοὺς ἐδικούς μας καιροὺς, γίνεται εἰς τὴν ιά. ἢ καὶ ι. σχεδὸν τοῦ Μαρτίου (κατὰ μὲν γὰρ τοὺς παλαι- οὺς ἀστρονόμους, τὸν Πτολεμαῖον καὶ ἄλλους, ἐν νυχθήμερον καταβαίνει ἡ ἰσημερία εἰς τριακοσίους χρόνους, καὶ ὀλίγον τι περισσοτέρους. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους, ἐν νυχθήμερον καταβαίνει εἰς χρόνους ρλδ', ὡς φαίνεται ἐν σελ. 540 τοῦ Τόμου τῆς ἀγάπης.) Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς Κανὼν διορίζει, ὅτι ὁποῖος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἤθελεν ἐορτάσῃ τὸ ἅγιον πάσχα προτῆτερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν τῆς ἀνοί- ξεως, μαζὺ μὲ τὸ νομικὸν φάσχα τῶν Ἰουδαίων, ἄς καθαιρέται. (διότι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους οἱ μὲν σοφώτεροι ἐφύλαττον τὸ κατὰ τὴν ἰσημερίαν ἐορτάζειν τὸ πάσχα κατὰ τὸν Βλάσταριν, καθὼς ὁ Μωϋσῆς τοῦτο διέταξεν, οἱ δὲ ἀγροικότεροι ἐώρταζον αὐτὸ πρὸ τῆς ἰσημερίας κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ ἀκολούθως δις ἐν τῷ αὐτῷ ἐ- νιαυτῷ τὸ πάσχα ἐώρταζον, καθὼς τοῦτο δηλοῖ ἡ ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου τοῦ Βασιλέως ἡ περὶ τοῦ πάσχα (1), κειμένη ἐν τῷ α. βιβλ. τῆς ἱστορίας τοῦ Θεοδώρητου, κεφ. ι. ἢ θ'. παρ' ἄλλοις). Πότε δὲ τοῦτο νὰ ἐπιτελῆ; ὕ- στερα ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν δηλ. καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ νομικὸν φάσχα. Ὑστερα μὲν ἀπὸ τὴν ἰσημερίαν, διατι ἡ ἰσημερία μὲ τὸ νὰ ἦναι μέτρον δικαιρετικὸν τοῦ τελείου ἐνιαυτοῦ, ἀνίσως πρὸ τῆς ἰσημερίας ἐορτάσωμεν, κάμνο- μεν δύο φοραὶς πάσχα εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἀκολούθως δύο φοραὶς σημαδεύομεν τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐάν δὲ μετὰ τὴν ἰσημερίαν ἐορτάσωμεν, ἓνα μόνον πάσχα κάμνομεν τὸν χρόνον, καὶ ἀκολούθως ἓνα κα- ταγγέλλομεν τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ δι' ὃ καὶ οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι ἐν ταῖς διαταγαῖς (βιβλ. ε. κεφ. ιζ') ταῦ- τὰ φασί· «δεῖ ὑμᾶς, ἀδελφοί, τὰς ἡμέρας τοῦ πάσχα ἀκριβῶς ποιεῖσθαι, μετὰ πάσης ἐπιμελείας, μετὰ τροπὴν ἰσημερινὴν, ὅπως μὴ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐνὸς παθήματος μνησίαν ποιήσθε ἀλλ' ἅπαξ τοῦ ἔτους, τοῦ ἅπαξ ἀποθα- νόντος.» Ὑστερα δὲ πάλιν ἀπὸ τὸ φάσχα τῶν Ἰουδαίων ἓνα μὲν, διὰ νὰ προηγήται ὁ τύπος, ἦτοι ἡ σφαγὴ τοῦ ἀμνοῦ, καὶ ἐπειτα νὰ ἀκολουθῇ τὸ τυπούμενον, ἦτοι ὁ τοῦ Κυρίου θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις. Καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μὴ ἐορτάζωμεν εἰς ἄλλην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, καθὼς οἱ Ἰουδαῖοι ἐορτάζουσιν ὁποῖαν ἡμέραν τύχη ἢ ἰδ' τῆς σελήνης, ἀλλὰ πάντοτε εἰς Κυριακὴν, ὡς καὶ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οἱ Ἀπόστολοι λέγουσι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὅταν κάμμίαν φορὰν συμπέσῃ τὸ νομικὸν φάσχα εἰς ἡμέραν Κυριακὴν, ἡμεῖς δὲν ἐορτάζομεν κατ' αὐτὴν τὸ πάσχα, ἀλλὰ τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν, ἵνα μὴ τοῖς Ἰουδαίοις συνεορτάσωμεν. Ἐπειδὴ καὶ κατ' αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν πρῶτον τότε οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἐδικὸν τους πάσχα ἐώρτασαν, καὶ ὕστερον ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ἔγινε, τῆς ὁποίας τύπον καὶ ἐνθύμησιν φέρει τὸ πάσχα ὁποῦ τῶρα κατ' ἔτος ἡμεῖς ἐορτάζομεν.

Συμφωνία.

Ὅτι δὲ μὲ τοὺς Ἰουδαίους δὲν πρέπει νὰ συνεορτάζωμεν, ἢ τὰ τῶν ἐορτῶν αὐτῶν δῶρα καὶ ἄζυμα νὰ δε-

τὰ μέρη τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἡλιουπόλεως, ὁποῦ εἶναι αἱ δύο με- γάλαι Πυραμίδες, ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς κάθε χρόνον τοιοῦτον παράδο- ξον, δηλ. κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς μεγάλης πέμπτης τῆς ἐδικῆς μας (ὄχι τῶν Λατίνων), ξεραῖ ἡ γῆ λείψανα καὶ κόκκαλα παλαιὰ ἀν- θρώπινα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεμίζει ἓνας εὐρύχωρος κάμπος, ἅτινα στέκονται ἕως τὴν πέμπτην τῆς Ἀναλήψεως, καὶ τότε κρύ- πτονται καὶ παντελῶς δὲν φαίνονται, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ πάλιν ἡ μεγάλη πέμπτη. Τοῦτο δὲν εἶναι κἀνένας μῦθος, ἀλλὰ ἀληθινὸν καὶ βέβαιον, μαρτυρημένον ἀπὸ παλαιούς καὶ νέους ἱστορικούς, μάλιστα δὲ ἀπὸ τὸν Γεώργιον Κορέσιον τὸν Χίον καὶ ἀπὸ τὸν ἀοιδίμον πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Νεκτάριον, ὅς τις εἰς τὸν ἀραβικὸν χρονογράφον, ὁποῦ συνέγραψε, τὸ διηγεῖται ἐν σελιδ. 266 καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του φαίνεται, ἐξ ὧν λέγει παρακάτω, ὅτι τὸ εἶδε (προμηνηύουσι δὲ τὰ ἀνθρώπινα κόκκαλα ταῦτα τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, καθὼς τὰ εἶδε καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ) γράφει δὲ καὶ ὁ ρηθεις Κορέσιος, ὅτι ὁ Πασχασίνος ἔγραφε πρὸς Λέοντα (ὡς δείκνυται ἐν τῇ 8γ'. ἐ- πιστολῇ Λέοντος), ὅτι ἐορταζόντων ποτὲ τὸ Πάσχα, τῶν μὲν ἀνατολικῶν τῇ κβ'. Ἀπριλίου, τῶν δὲ δυτικῶν, τῇ κέ. Μαρτίου, μία βρῦσις ξηρὰ οὕσα πρότερον ἐγέμισεν ἀπὸ νερὸν τῇ κβ'. Ἀ- πριλίου, εἰς τὸ Πάσχα τὸ ἐδικὸν μας δηλαδὴ, καὶ ὄχι τῶν Λα-

τίνων. Ὅρα τὸν Δοσίθεον, βιβλ. ιβ'. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων σελιδ. 4492, διηγούμενον ὅτι εἰς τὸ Βελλι- γράδιον, εὐρισκομένου ποτὲ τοῦ Ἱεροσολύμων Παΐσιου, ἠκολού- θησεν ἓνα θαῦμα, βεβαιωτικὸν μὲν τοῦ ἡμετέρου καλανδαρίου, ἀναιρετικὸν δὲ τοῦ τῶν Λατίνων ἦτοι ἡ ζύμη ἢ ὑπὸ Λατινίδος μὲν ζυμωθείσα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, μετα- βληθείσα δὲ εἰς πέτραν κίσσηρα.

(1) Ὁ γὰρ Ἰσαπόστολος μέγας Κωνσταντίνος, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα καλὰ ὁποῦ ἔκαμε, καὶ τοῦτο προσέθηκε, τὸ νὰ παρακαλέσῃ τὴν οἰκουμένην ἀ. σύνοδον νὰ διορίσῃ νὰ ἐορτάζηται τὸ ἅγιον Πάσχα εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Δὲν ὑπέφερε γὰρ ὁ μακάριος νὰ βλέπῃ διὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην τὴν Ἐκ- κλησίαν τοῦ Χριστοῦ διηρημένην, συνόδους πολλὰς εἰς διάφορα μέρη γινομένης, καὶ ἀντιφερομένους δι' αὐτὴν τοὺς Δυτικούς ἀπὸ τοὺς Ἀσιανούς, τοὺς μὲν ἀκολουθοῦντας εἰς τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτῶν πρεσβυτέρων, τοὺς δὲ Ἀσιανούς ἀκολουθοῦντας τῷ ἐπιστηθίῳ Ἰωάννῃ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις, ὡς γράφει ὁ Πολυκράτης Σμύρνης πρὸς τὸν Βίκτορα Ρώμης, κατὰ τὸν Εὐσέβ. βιβλ. ε. κεφ. κγ'. ὅρα καὶ τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα λόγους τοῦ Χρῆ- σοστόμου, ἐν οἷς θαυμαστῶς ἀλληγορεῖ εἰς τὸν Χριστὸν τὰ τοῦ παλαιοῦ Πάσχα.

χώμεθα, και ὁ ὁ. Ἀποστολικὸς διορίζει, ἀλλὰ και ὁ λζ'. και λη. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ. Ἄλλ' οὔτε πρέπει νὰ συμ-
προσευχώμεθα με αὐτοὺς, κατὰ τὸν ξέ. Ἀποστολικόν, οὔτε ἔλαιον νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν, κατὰ
τὸν οά. Ἀποστολικόν. Καθικρεῖ δὲ τοὺς ἱερωμένους ὁ α. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, τοὺς μὴ φυλάττοντας τὸν περὶ τοῦ
Πάσχα ὄρον τῆς α. συνόδου, ἀλλὰ μετὰ Ἰουδαίων τοῦτο ἐπιτελοῦντας. Ὁ δὲ ξ'. και πά. και ριζ'. τῆς ἐν Καρ-
θαγένῃ διορίζουν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα πότε νὰ εὐρίσκεται και ποῦ νὰ γράφεται, και εἰς τοὺς ἄλλους νὰ
διαλαλήται. Ὁ δὲ ιά. τῆς ς'. ἐμποδίζει ἀκόμη και τοῦ νὰ προσκαλῆ τινὰς Χριστιανὸς τοὺς Ἰουδαίους εἰς ἱε-
ρατεῖαν, ἢ νὰ συλλούεται με αὐτοὺς.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενο-
μένης, μὴ μεταλάβῃ, τὴν αἰτίαν εἰπάτω : και ἐὰν ἦ εὐλογος, συγγνώμης τυγχανέτω. Εἰ δὲ μὴ λέγοι,
ἀφορίζεσθαι, ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ και ὑπόνοιαν ἐμποιήσας κατὰ τοῦ προτενέγκαντος, ὡς
μὴ ὑγιῶς ἀνετέγκαντος (1).

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν θέλει, ὅτι ὅλοι, και μάλιστα οἱ ἱερωμένοι, νὰ ἦναι προετοιμασμένοι και ἀξιοὶ νὰ μεταλά-
βουν τὰ θεῖα μυστήρια, ὅταν γίνεται ἡ προσφορὰ, ἡγουν ἡ ἱεουργία τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου. Εἰ δὲ τινὰς ἀπὸ
αὐτοὺς δὲν μεταλάβῃ παρὼν εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἄς εἴπῃ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποῖαν δὲν ἐμετάλαβε (2)
και εἰ μὲν ἦναι δικαία και εὐλογος, ἄς λαμβάνῃ συγχώρησιν, εἰ δὲ και δὲν θέλει νὰ τὴν εἴπῃ, ἄς ἀφορίζεται.
Ἐπειδὴ και γίνεται αἴτιος βλάβης εἰς τὸν λαόν, με τὸ νὰ δίδῃ ἀφορμὴν νὰ ὑποπτευθῇ τὸ πλῆθος, πῶς ὁ ἱερεὺς
ἐκεῖνος ὁποῦ ἐλειτούργησεν εἰναι ἀνάξιος, και διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησε νὰ κοινωνήσῃ ἀπὸ αὐτόν.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς και τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ Τῆς ς'. ες' τῆς ἐν προσευχῇ και τῇ ἀγίᾳ Μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἀντιοχ. β'. Τιμ. Ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι γ' γ'. χρεῖ.

Ἑρμηνεία.

Και οἱ δύο ἐξηγηταὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων, ὁ Ζωναράς, λέγω, και ὁ Βαλασαμῶν ἐρμηνεύοντας, τὸν παρόντα Ἀ-
ποστολικὸν κανόναν, συμφώνως λέγουσιν ὅτι, ὅσοι Χριστιανοὶ ἐμβαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἐπιτελεῖται ἡ
θεῖα λειτουργία, και ἀκούουσι μὲν τὰς θείας Γραφὰς, δὲν προσμένουσι δὲ μέχρι τέλους, μήτε μεταλαμβάνουσι,
αὐτοὶ πρέπει νὰ ἀφορίζωνται, ὡσάν ὁποῦ προξενούσιν ἀταξίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Και ὁ μὲν Ζωναράς λέγει ἀν-
τολεξεί· «πάντας ὁ παρὼν Κανὼν ἀπαιτεῖ, τῆς ἀγίας ἐπιτελουμένης θυσίας, μέχρι τέλους προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ
και τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει.» Και οἱ λαϊκοὶ γὰρ συνεχῶς μεταλαμβάνειν τότε ἀπητοῦντο. Ὁ δὲ Βαλασαμῶν· «Ὁ
τοῦ παρόντος κανόνος διορισμὸς δριμύτατός ἐστιν· ἀφορίζει γὰρ τοὺς ἐκκλησιάζοντας και μὴ παραμένοντας
μέχρι τέλους μηδὲ μεταλαμβάνοντας» (3).

(1) Ἐν ἄλλοις οὐχ εἴρηται τὸ, ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνετέγκαντος.
(2) Ἀπὸ τῶν παρόντων κανόνων λύεται ἡ ἐναντιοφάνεια ὁποῦ
γεννᾶται ἀνάμεσα εἰς τὸν ἀκόλουθον θ'. Ἀποστολικὸν κανόναν
και εἰς τὸν Χρυσόστομον και εἰς τοὺς λοιποὺς κανόνους τῶν συνό-
δων και Πατέρων· διότι ὁ μὲν Ἀποστολικὸς κανὼν ὁ θ'. διορί-
ζει νὰ ἀφορίζωνται ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ ὁποῦ ἐμβαίνουν
εἰς τὴν λειτουργίαν και ἀκούουσι τὰς Γραφὰς και μάλιστα δὲν
μεταλαμβάνουσι. Και ὁ Χρυσόστομος λέγει νὰ εὐχαίνουσιν ἔξω
ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν και νὰ μὴ προσεύχωνται μαζί με τοὺς πι-
στοὺς ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν εἶναι ἐτοιμασμένοι νὰ μεταλάβουν. Λέ-
γει γὰρ (ὁμιλ. γ'. πρὸς Ἐφείους)· «δὲν εἶσαι ἀξίος νὰ μεταλά-
βῃς ; Λοιπὸν οὐδὲ ἀξίος εἶσαι νὰ συμπροσεύχησαι με τοὺς ἀ-
ξίους μεταλαβεῖν. Ἀκούεις τὸν Διάκονον ὁποῦ φωνάζει, ὅσοι
εἴσθε ἐν μετανοίᾳ ἐξέλθετε. Ὅσοι δὲν μεταλαμβάνουσι, ἐν με-
τανοίᾳ εἶναι. Τίνος ἕνεκεν ἀκούοντας τὸν Διάκονον νὰ λέγῃ,

«ὅσοι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ προσευχηθῆτε, ἐξέλθετε, στέκει ἀδιάν-
τροπα και δὲν ἐξέρχεσαι και ἐσύ ;» Οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες τῶν
συνόδων και τῶν Πατέρων εἰς πολλὰ μέρη δρίζουσι ἐκ τοῦ ἐναν-
τίου νὰ στέκωνται μαζί με τοὺς πιστοὺς και νὰ συμπροσεύ-
χωνται εἰς τὴν λειτουργίαν πολλοὶ μετανοοῦντες, ὅμως νὰ μὴ
μεταλαμβάνουσι. Τὴν ἐναντιοφάνειαν λοιπὸν ταύτην λύει και
συμβιβάζει ὁ ἡ. οὗτος κανὼν, προστάζοντας τὸν συμπροσευχό-
μενον με τοὺς πιστοὺς και μὴ μεταλαμβάνοντα νὰ λέγῃ τὴν
αἰτίαν ὁποῦ ἐμποδίζεται και δὲν μεταλαμβάνει· διότι με τὸν
τρόπον τοῦτον και συμπροσεύχεται μέχρι τέλους, και μήτε με-
ταλαμβάνει, μήτε ἀφορίζεται. Ἐνδέχεται γὰρ νὰ τοῦ συνέβῃ τι
ἀνθρώπινον, δηλονότι ἢ νερὸν νὰ ἐπιεν, ἢ νὰ ἐξέρασεν, ἢ ἄλλο τι
νὰ ἐπαθε.
(3) Συνέχειαν τῆς θείας Μεταλήψεως διδάσκει ὁ παρὼν κα-
νὼν. Εἰ δὲ και ὁ Βαλασαμῶν εἰς τὸν ἡ. Ἀποστολικὸν λέγει ὅτι,

ΕΝ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006